Írások - Molnár V. József
Adalékok a magyar mitológiához

Hitem és tudásom szerint népünk ősidőktől egyetlen Istent hitt teremtőjének. Tőle várta és kapta a törvényt is, amely életét igazította; és messzemúltból ismeri az Istenszülő Asszonyt, akit Boldogasszonynak nevezett, aki kereszténnyé vált népünknél –kozmikus parancsra" a Fény-Krisztust világra szülő Mária lett.

Boldogasszony-képünkben s rítusainkban szakadatlan folyamatban ősrégi –hitforma van jelen; s a Boldogasszony kép a Teremtő akaratából eredendően lelkünk birtoka. Erről vallanak az öntudatlanul rajzoló gyermek tulipánkoronás, –oráns-pózú" fényes nőalakjai, amelyeknek –hasonmását már Krisztus születése előtt az észak-afrikai punok, s tőlük tanulva a rómaiak, később az egyiptomi kopt-keresztények is kőbe faragták csakúgy, mint az iszlám hitű szeldzsuk törökök; de ismerték és különböző anyagba, anyagra formálták e fényes nőalakot az etruszkok, szkíták és görögök is. Kereszténnyé vált népünk az égre tárt karú nőalakot fába véste, csontba karcolta, de virágkarú nő-növényként vászonra is hímezte, karácsonyra szőtt terítők sarkaira, s párnahajra...
Népünk Szent Lászlót tartja keresztelőnknek. Ő az, aki a csodaszarvast, a –pogány magyarság fényes állatát angyalnak nevezi a mogyoródi dombon testvére, I. Géza előtt: –Bizony nem szarvas volt ez, hanem Isten angyala.
Nem tünteti el a szarvast, tartalmát változtatja meg csupán! S ahol a mogyoródi dombon a szemük elé tűnt szarvas lábát megvetette, Boldogasszonynak ott szentegyházat emeltettek. Az angyallá változott szarvas jelen van a Szent István királyt említő dozn,ati regösénekben is.
(László Somogyváron, Koppány dombján, ahol régebben Somogy urának vára állt, amelynek romjai a környékbeliek ma is Kupa-váraként emlegetnek a szarvast –megmentő Egyed oltalmában ajánlott monostort alapít, amelyet közvetlenül Saint Gines - Egyed –hazája" - bencés szerzeteseiből népesít be. Egyedet már ifjú korában szentként tisztelték, s ő alázatosságból a pusztát választotta, ahol egy szarvas táplálta tejével. Egyszer a király arra vadászott, és emberei a szarvast üldözőbe vették, amely Egyed barlangjába menekült. A szent imádkozott –táplálójáért, s a szolgák nem tudtak közelébe férkőzni. Harmadnap maga a király jött a szarvas elejtésére; egyik szolgája nyilat lőtt a barlangba, amely Egyedet találta el. A király megrendült, a barlang helyére klastromot rakatott, amelynek a fölépült Egyed lett a fejedelme.)
A magyarság –életvezető fényes állata egyszerre szarvas és madár. Számos pásztorfaragásunk mustráján, s néhány mennyezetkazettánkon a szarvas agancsán vagy hátán madár látható. Feltehetően a madár az a közvetítő, aki föntről lefelé, az Égből a Földre hozza a Teremtő időszerű parancsát; a szarvas pedig az, aki befogad és cselekszik, s aki lentről fölfelé közvetít. Álmos fejedelmünk anyja Emese a csodaszarvasunkba testesült fényt szomjazó nőség, aki méhébe fogadta a madár (a Turul) közvetített üzenetet, a magot; s fia, Álmos révén Árpád-házi dicső és szent királyaink ősanyja. A magot hozó madár és szarvas násza az ún. állatküzdelem összetett jele a szkítáktól napjainkig folyamatosan fönnmaradt.
Falusi népünk archaikus imádságában a –se nem kicsi, se nem nagy madár, amely éppen akkora, hogy az Eget a Földdel összeköthetí - a szarvashoz hasonlóan kap új tartalmat, alakul

át:

–Égen menő szép madár,
De nem madár, szárnyas angyal,
Szárnya alatt szent oltár,
Szent oltárban igaz hit.
Igaz hitben Boldogasszony.
Kelet felöl tekint a Nap,
Ott látta az ő Szent Fiát.

Az imádság utolsó két sora a Nap és a közénk született Teremtő, Jézus Krisztus analógiás kapcsolatára utal. A régi falu népének a Nap, égi szerepéből, –tulajdonságából következően alkalom arra, hogy Jézust megidézze: a karácsonyi Nap például a születő Jézust, a húsvéti pedig föltámadót. Számos régi imádságunkban a Nap minden hajnalon a vérből, áldozat árán föltámadó, nekünk életet adó fényes Krisztust hozza.

–Ahol jön a mi Urunk Jézus Krisztus
Arany fának az ágán,
Szent fejét lehajtván,
Szent szívét szorítván,
Véres könnyét hullajtván.

Népi hitünk és a gyermekrajzok tanúsága szerint a Nap egyszerre teremtő, és teremtett; ő a törvényadó, de ő a törvénye által működő földi világ is - és lény, személy. Igen sok gyermekrajzon a sziromsugarú Napnak szeme és szája adódik, másokon a virág-Napot egyenlő szárú kereszt osztja, tér-idő létünk alapképlete, amelynek rendszerébe a Nap, a keresztet –adó, az égtájakat és évszakokat kijelölő maga is beletartozik. Keletnek fordulva ezért köszöntötték a régiek eképpen a Napot, s köszöntik ma is imával minden reggelen a gyimesi csángók:

–Köszöntelek téged Istennek szent igéje,
Istennek szent eredménye,
Istennek szent rendelése,
Fényes világ,
Ki a fényes világot megfényesítetted,
Édes áldott Napom,
Adj szerencsés mái napot,
Boldog munkálatot, értelmes eszet, okosságot,
És minden jóra menendőséget.

A gyermekrajzok szirmos napalakjaiban ősi tudás mutatja meg magát. A virág, a teremtett, a földi fény a régiek szerint a Nap földi kedves kedvese is egyben. (A virágban a Nap, a szárnyas égi lény, a madár, a fényt, a magot hozó küldött együtt van az őt örökkön szomjazó nőséggel, a szarvassal, a fényt, a magot újra meg újra világra szülő ősanyasággal.) A virág mondja el a legékesebben, hogy milyen természetű a Nap éppen érvényes parancsa, hogy miféle –most a közöttünk, bennünk is élő fény. A régi faluban minden ház előtt virágoskert pompázott; e kert rendszerint az –eladólány gondja, birtoka volt, akiben a legteljesebben élt a magot óhajtás. E

kertbe állította a hajnalfát, a magot közvetítő férfierőt május elseje pirkadatán a legény, amikor a hímporillatú megtermékenyülő határban Ég és Föld násza tombol.
A tél végét, a koratavaszi Nap alig-erejét a hóvirág szűzi fehérséggel, csöndes meghajlással, illat nélkül mondja el; pünkösd szárbaszökkentő kedvéről a pipacs tűzpirosa kiabál; az érlelő nyári Nap színekben, s illatokban tobzódó virágokban van jelen; a késő ősz halálra készülődő bágyadt fénye loncsos, busa, keserű illatú fakó színű krizantém. A telet a fás ágú s törzsű, apró kék virágot hozó, szikár levelű, szúrós illatú rozmaring mutatja. Egyszerre szól a halálán lévő Napról, s arról, aki már megszületett, aki még csak reménység, akinek melege, teremtő ereje még nem adatott. A rozmaring istenfa szerepű volt, mivel örökzöld fajta, s télen virágzó. Ő közvetíti a fény folytonosságát az alig-fényű karácsonyt övező nappalokban.
A gyermekrajzokon a virágból alakul, formálódik a tulipán-koronás nőalak, aki a teremtő és igazító fény örök óhajtója, aki az isteni fényességet mindig szomjúhozza. E tulipánkoronás nőalak segít megéreztetni létével, lényével az örök fényességet. Hitem szerint a gyermekrajzok koronás nőalakjával analóg Boldogasszony képünk, a mi adventünk, a lelkünkre és testünkre szabott –várakozás. E kép akkor alakulhatott ki népünkben, amikor a világra készülő, a közénk születni szándékozó Isten jelezte magát, egyebek között a sólyommal, sassal, szárnyas-nappal Napkeleten, ahol aztán világra is született. Boldogasszony képünk a Krisztussal –halakat hozó világhónap előtt, a –kos világhavában, annak mintegy két évezredében a Kaukázus környékén formálódhatott a szavárd magyarok lakóhelyén; de az sem lehetetlen, hogy a mai magyarság egy része, a fehér magyarok ekkor Dél-Anatóliában vagy éppen a Tigris és az Eufrátesz felső folyásánál tartózkodtak, s bennük alakult ki, s általuk él Boldogasszonyunk... Az egyik gyermekrajzon csillagköpenybe öltözött nőalak látható, akinek fényes testében napvirág képében már közénk születni készül a világ ura. A gyermekrajzokon ennek számos változata föllelhető. A jellegzetes koronás nőalak sátor-testén a szirmos Naptól a szálkás csillagig igen sok rajzi jele adódik a születni készülőnek.
Némely gyermekrajz nőalakja a –napbaöltözés mikéntjéről vall: sár-arany sátor öltözettel, lángkoronával, ölben fogant, s kézben fölmutatott napvirággal. Más rajzokon a királyi nőalak a Hold maga: a fejet Hold ékesíti, s a holdtermészetű anyai védelmet idéző hajkorona majdnem földig hajlik, amelynek tetején holdfészekben madárka ül. A madár talán itt is a magot hozó, foganást adó szellemerőt (a személyeset!) jeleníti meg.
Boldogasszonyunk életet óvó szerepét is a gyermekrajzok mesélik el a legteljesebben. A koronás nőalak hajsátra az anyai védelem jele; s a testháromszöge sátrába a rajzoló gyermeklány majdani anyasága jelenik meg, a szűzi anyaság érzete, s képi megfelelője ez, amelynek oltalmában házat, virágot, Napot, csillagot, nyulat találhatunk: az egész világot.
A teremtett világ óvása, Boldogasszony okán e szűzi anyaságra bízatott! Ezrével születnek az ilyen gyermekrajzok, s valamennyi mondandójában megegyezik középkori falfreskóink –köpenyes Máriá-fával. A vizsolyi román kori templom Máriájának köpenye védelmében ott van az egész emberiség. E Mária egyben életvezető is, hiszen fején, vállán, mellén a fátyol fehérsége madarat formál; a fehér fénymadár a köpenye védelmében élő emberek óhajtását, kérését közvetíti a Teremtőhöz. E madár egyben maga a világ fényszomjúsága; de ő hozta az üzenetet is, hogy Isten egyetlen teremtményét, Máriát kiválasztotta, hogy általa emberként a világra (a világba) születhessen.
Íme, a madár és a szarvas, a Turul és Emese násza!... A Krisztus születése előtt kialakult Boldogasszony képünk Emese madártól való magot fogadásával népünknek Máriát, az Istenszülő Asszonyt előlegezte. Boldogasszonyunk, mert annak –kozmikus ideje érkezett, Máriává lett. Népünknek, s a pápának Szent Gellért ajánlotta, hogy őshitünk

Boldogasszonyában Mária tiszteltessék, a magyaroknak és a világnak Nagyasszonya (Mária a mi Boldogasszony képünk által válhatott a világ Nagyasszonyává!) Csak Szent Gellért püspök tehette ezt. Ő, aki hétesztendős korában súlyosan megbetegedett, s szülei szerzetesi ruhába öltöztették, vagyis Istennek és a bencés rend szerzeteseinek oltalmába ajánlották.
Hétesztendős korában hívta őt el a Teremtő - miképpen táltosaink javát - és felnőtt korában, amikor remeteségre indul a Szentföldre, Dalmácia partján hajótörést szenved - álomparancsot kap, s szándéka ellen Isten hazánkba küldi el. (Figyelemre méltó az Érdy-kódex tudósítása is, ami szerint Gellértnek a szarvassal is kapcsolata volt: –történék egy napon, hogy Istenről való gondolatjában elszunnyada. Azonközben a pusztából jőve el, egy nestény szarvas kisded fiával, és fekőnek le Szent Gellérd előtt. Másfeléi más szarvast űzni kezde egy farkas, és mikoron odafutottak volna, megijede ím ez a nőstény szarvas esvan tőlük, és elfutanék onnan. Kisfiát elhagyó Szent Gellérd előtt, ki annak utána soha tőle el nem válék... Mindez Szent Gellért bakonybéli remeteségekor történt. A remeteségre ma is emlékeztet egy kút - tudhatjuk meg Bálint Sándortól -,amelyet a környékbéli faluk népe Nagyboldogasszony és Gellért ünnepén búcsújárással szokott megtisztelni... Gellért szentté avatását László királyunk kezdeményezi!)...
Máriává lett Boldogasszonynak ajánlja föl Szent István a lelkét, a koronát, s a korona birtokát: egész népét és országát...
A magot fogadott fényes nőalak a gyermekrajzokon rendszerint dombra, halomra kerül - Isten közelébe, a kiválasztott: a minden-óhajtás egy személybe testesül, Boldogasszony Máriává változik. Ennek megfelelőjét az alföldi szekrényrajzolatokon is föllelhetjük. Az egyiken még növénykar emelkedik a halmon álló nőalakból az égre, a másikon már naptenyér tárulkozik fölfelé; s itt a méhben, a rajzolat méhe-kerekében már jelen van a mag, a leendő gyermek, aki világ-virágként születik közénk. Teljes folyamata áll előttünk a gyermekrajzokban, középkori freskóinkban és szekrényrajzolatainkon annak, hogy –mikor és miféleképpen jelenik meg égi törvény szerint a Fény közöttünk...
A Nap szerepéből következően vallani tud a Teremtőről, de nem maga a Teremtő; a Teremtő legfontosabb küldötte ő. E küldött a virágban valósítja meg a legteljesebben magát. Virág - Nap - Teremtő egybetartozó analógiás hármasában érzékeli, éli az ember elküldő istenét, a virág az, aki összetetten és mindig aktuálisan közvetíti érzékszerveink, lelkünk, mikromindenségünk számára a fény üzenetét. (A virágban a madár és a szarvas együttesen van jelen, amit azt már föntebb megállapítottuk.) A virág testesíti meg a legteljesebben lelkünknek azt az óhajtását, ami Boldogasszonyként ősidőktől létezik a világban, ez az óhajtás, a folyamatos boldogasszonyság egyre inkább formát ölt, nőalakká változik; s Isten rendeléséből Máriában személyessé lesz... A Nap földi kedve, a virág –szüli meg a fény anyját; s benne, általa születik a fény emberként a világra, s a viráglét ezáltal számára is –kötelező - ő, a közénkszületett a gyermekrajzok, pásztorfaragások, kazettás mennyezetek napvirága, –világ világa, virágnak virága. E virág szülte virágról a parasztbiblia ekképpen szól:
–Minden virág kivirágzott. Mikor ment a Szent Család a virágok mutatták bé a népnek, hogy hát kik mentek ott. Mert minden virág, ahogyan elérték, ugye, az a növény kivirágzott. Éjfélkor a Szűz Mária meg kellett, hogy szülje Jézust, akkor egy tábla szőlő így szépen kivirágzott, s megért, s azt adta a Szűz Mária Jézuskának. A szőlőt.
Máriának az emlékére sok minden virág kinyit: kinyílt a fehér liliom, az es Mária emlékére van kinyílva, kinyit a kéknefelejcs, az es a Mária emlékére van kinyílva. Mert akkor ment ő szülni. S ahol ő elérte a nővényeket, hát ott, az utak szélén mind kinyíltak. S akkor mondta, hogy: Ez a te neved!

S így akkor mindegyiknek nevet adott. Így hát a virágoknak ma es nevük van. Külön-külön nevük.
Így hát a virágok Isten kegyelméből, Mária által személyessé lettek!
Mária és a virág, Jézus és a virág kapcsolata, lényegi azonossága népünk szellemi világában soha nem kérdőjeleződött meg. A virág népünk boldogsága; a virág Mária boldogsága, Istentszülő boldogasszonyság.